

„V téhle profesi musí být člověk tak trochu ignorant, jinak by se zbláznil,“ říká končící velitel jednotky letňanského sboru dobrovolných hasičů Jan Košťál

Většina z nás ho zná v zásahovém obleku u blikajících majáků. Jako velitel i jeho zástupce byl Jan Košťál součástí vedení jednotky letňanského sboru dobrovolných hasičů úctyhodných 17 let. Teď, v roce 2026, přichází čas na změnu. Velitelské žezlo předává dál, i když v jednotce jako řadový člen zůstává. Jaké to je uzavřít jednu velkou kapitolu, na které momenty v první linii nikdy nezapomene a proč jsou nejtěžší zásahy ty, které se týkají lidí?

Kdy se ve vás vlastně zrodilo rozhodnutí, že v roce 2026 velitelské žezlo předáte někomu jinému?

Zkrátka se objevili lidé dostatečně zodpovědní a schopní na to, aby v tom mohli pokračovat (úsměv). Vždycky tam někdo takový byl, ale tihle lidé i sami chtěli, což je důležité. To je jedna věc. Druhá je, že mám dvě práce, studuji vysokou školu a nemám na to už tolik času. A za třetí jsem si říkal, že by bylo dobré, aby každý chvilku tahal pilku (úsměv). Já už jsem se natahal dost a je čas pro někoho dalšího. Dál ale zůstávám členem sboru i jednotky. Všechna oprávnění mi zůstala, jen už nejsem ve vedení, ale jsem řadový hasič.

Chtěl jste být hasičem už od dětství?

Nechtěl. Do sboru jsem nastoupil v sedmnácti letech. Moje maminka tehdy pracovala na letňanském úřadě jako vedoucí ekonomického odboru. Měl jsem zrovna období, kdy jsem nechtěl vůbec studovat, byl jsem takový ten správný fraček. Hádali jsme se a já jsem říkal: „Hasiči taky nepotřebují žádné školy, podívej se na ně.“ Ona na to odvětila: „Jo? Chceš vědět, jaké to tam je? Tak já tě tam přihlásím.“ Myslím, že to byla její největší osudová chyba (směje se). Nastoupil jsem tam a chvíli nato začaly povodně.

Velitelem jednotky jste se stal v roce 2009. S jakými pocity a vizemi jste tehdy tu funkci přijímal?

To byla doba, kdy sbor delší čas v podstatě jen přežíval. Staří matadoři ho sice drželi při životě, ale většina z nich už byla na prahu důchodu. Zvládli přerod z komunismu do nové éry, ve které se všechno, co nevydělává peníze, zdálo nezajímavé. My jsme tam přišli jako mladí a rozhodli se, že s tím začneme něco dělat. To, že jsem se stal velitelem, bylo jen vyústěním situace – staří pardálové si konečně dali klid a my se mezi sebou dohodli, kdo se čeho ujme.

Sedmnáct let je v životě sboru celá jedna éra. V čem udělala letňanská jednotka pod vašim vedením ten největší skok dopředu?

Na začátek chci říct, že to není jen moje zásluha. Patří každému z kolegů. Kdybychom navíc neměli po celou dobu otevřenou náruč na radnici i na magistrátu, měli bychom takřka kulový (směje se). Na začátku měli místní dobrovolní hasiči dvě auta, obě se už tehdy dala hodnotit jako veteráni, i když fungovala. Oblečení a ochranné prostředky byly z doby, o které se dnes už nemluví. V současnosti má jednotka moderní vybavení na úrovni profesionálů. My jsme tehdy o certifikovaných znalostech neměli ani páru, hodně věcí jsme dělali „na punk“, ale strašně jsme se snažili. Dnešní mladí mají všechny možnosti na dosah ruky a záleží jen na nich, jak jich využijí.

Jsou dnešní mladí hasiči jiní, než jste byli vy, když jste začínali?

Mýma očima ano. Ale jsem stoprocentně přesvědčen, že očima těch starých pardálů, když jsme přišli my, to bylo úplně stejné. Je to přirozený vývoj. Člověk se v oboru stává profesionálem, má zkušenosti a ví, jak by to mělo ideálně vypadat. Tím ale občas bere mladým tu krásu toho neznámého. Snažíme se jim říkat: „Takhle je to správně, takhle to bude.“ Jenže to baví možná mě, protože jsem starý. Mladého člověka to nebaví, ten do toho chce dát kus sebe. A mně už občas vadí, když se o tohle pokoušejí tam, kde je to jasně nalajnované (usmívá se). Dostal jsem se do této životní etapy, a proto je čas jít dál. Ti mladí do toho prostě potřebují dávat kus sebe a je na nich, aby dokázali, že je to správně.

A vy sám? Byl jste přísný velitel, nebo jste sázel spíše na svou přirozenou autoritu a kamarádský přístup?

Začal jsem velet poměrně mladý a s odstupem času musím říct, že jsem byl tak trochu vůl (směje se). Samozřejmě se to postupně měnilo. Měl jsem dvě velitelská období, mezi nimi byl velitelem Martin Krupička a já jsem mu dělal zástupce. Každé období bylo jiné. Člověk se vyvíjí a stárne. Zpočátku je mladý, agresivní, chce všechno a tlačí na výkon. Dnes už vím, že je to trochu o něčem jiném. Chápu věci jako dlouhodobou udržitelnost, jistoty atd. Víím, že rvát na lidi není nejlepší způsob motivace (úsměv). Snad jsem byl v tom druhém období lepším velitelem než v tom prvním. Ale to rozhodnutí až historie.

Popsal jste, jak jste se posunul vy. Jak se posunula hasičská technika?

Obrovsky (úsměv). Když jsem přišel, byl tu Trambus a Avia. Trambus máme dodnes jako veterána. Je to jedinečné auto v originální podobě, takových už moc není. Kromě pár drobností, jako že mu občas upadne nádrž (smích), je pořád pojízdný. Postupně se nám dařilo získávat

vyřazená auta od jiných dobrovolných jednotek, pak i od profesionálů. Nakonec se naše aktivita vyplatila natolik, že jsme dostali auto úplně nové, spolufinancované městskou částí a magistrátem. No a naše nejnovější auto, Scanii, jsme získali stejným způsobem. To je naprosto elitní stroj postavený přímo pro Letňany. Všude se vejde, má výkonný motor a moderní techniku. Je to prostě excelentní auto.

„Ti mladí do toho potřebují dávat kus sebe a je na nich, aby dokázali, že je to správně.“

Potvrzují, vypadá skutečně parádně.

Navíc mi trochu připadá, když sleduji aktuální vývoj „dobráckých“ (dobráci – slangový výraz pro dobrovolné hasiče, pozn. red.) vozidel kolem nás, že se to auto v té podobě, v jaké ho máme my, objevuje čím dál častěji. My jsme do toho totiž zase šli trošičku punkově. Trend byl takový, že to má být vozidlo 4 x 4, s větším množstvím vody, s dlouhou kabinou a podobně. My jsme si ale řekli, že takové auto pro Letňany úplně vhodné není. Letňany jsou sídliště. Rozhodně tady nebudou růst rodinné domky, ale spíš velké paneláky a my potřebujeme průjezdnost. Množství polí se tu postupně minimalizuje a na ně máme Tatra, která projede vším. Takže jsme si pořídili auto přímo do sídliště.

V roce 2010 jste se přesunuli do nové hasičské zbrojnice. To musel být velký milník, že?

Byl. Minimálně nám tím bylo dáno najevo: „Jste tady, jste součástí Letňan, vážíme si vás a tady máte zázemí, které potřebujete.“ Do staré

hasičárny by se navíc nová moderní auta velice těžce nevešla. I ta starší tam parkovala jen tak tak. Asi by nám před těmi 16 lety stačila i poloviční budova, ale měli jsme obrovské štěstí, že projektant myslel dopředu – na zázemí pro nás, pro děti i na spolkovou činnost okolo.

Jak důležitá je pro dobrovolného hasiče podpora rodiny? Přece jen jde o časově hodně náročnou profesi.

To je jedna ze stěžejních věcí. Když je člověku dvacet, najde v hasičárně kolektiv, partu i osobní růst, prostě všechno, co v tom věku potřebuje, a cítí se důležitý. Pak si najde partnerku a ta mu vysvětlí: „Kamaráde, doteď jsi trávil každý den v hasičárně, je to pěkné, ale teď budeš taky něco dělat doma.“ Tam začíná první problém, pokud partnerka není chápavá. Stejně tak je problém, když je ten kluk trumpetista a nepochopí, že nemůže být v hasičárně pořád. Většina dobrovolných hasičů pracuje „v civilu“ od pondělí do pátku. No a když pak potřetí nebo počtvrté řekne, že musí být o víkend pryč kvůli hasičskému školení nebo cvičení, tak partnerka zareaguje: „Hele, maminka má narozeniny, dítě potřebuje nové boty...“ V životě dobrovolného hasiče by měla panovat rovnováha mezi osobním a profesním životem. Chce to zkrátka toleranci na obou stranách. Ne každý je na to ale nastavený a ne každý má doma chápavou přítelkyni či přítele, manželku nebo manžela.

Když se ohlédnete zpátky, je nějaký zásah, na který nezapomenete?

Asi požár holešovického Průmyslového paláce v říjnu 2008. Dodnes si pamatuji ten pohled, když jsme sjížděli z kopce po Liberecké dolů. Za

hořícím palácem stálo ruské kolo a v tom žáru házelo obrovitánský stín. Vypadalo to, jako když člověk jede do pekla. A pak si pamatuji, jak ten palác náhle zmizel. Když jsme tam přijeli, palác stál. Na okamžik jsem se otočil, a když jsem se podíval zpátky, byl pryč.

„V životě dobrovolného hasiče by měla panovat rovnováha mezi osobním a profesním životem. Chce to zkrátka toleranci na obou stranách.“

Co je vlastně náročnější – zásah u požáru, nebo situace typu povodní či pandemie?

Z časového hlediska jsou samozřejmě náročnější věci, které trvají dlouho. Podat výkon jeden večer zvládnou mnozí z nás. Povodně ale trvají třeba čtrnáct dní. Udržet dobrovolné hasiče v pohotovosti tak dlouho je problém, protože si je nárokuje zaměstnavatel i rodina. Nejtěžší zásahy jsou ale vždycky ty s lidmi. Když řežete spadlý strom, je to jen strom. Člověk se nekouká do tváře někomu, komu se právě změnil život. Když ale hasíte dům někomu, kdo ho zrovna dostavěl a nechal v něm veškeré peníze, je to těžké. Nebo když po povodni čerpáte vodu z rodinného domu a před vámi se rozvádějí manželé, protože tu situaci psychicky neunesli.

„Když hořel Průmyslový palác, vypadalo to, jako když člověk jede do pekla.“

Rozumím.

Pandemie byla problém sama o sobě. Člověk měl chvílemi pocit, že s lidmi bojuje, protože každý měl na situaci jiný názor. Lidé se s námi hádali, někdy se chtěli i prát. My to ale chápeme. Když je člověk ve stresu, chová se jinak. Viděl jsem nadávat i velice rozumné a inteligentní lidi. Je to přirozená reakce.

Jak náročné je pak takové věci dostat z hlavy?

Já mám naštěstí obrovský dar ignorance (smích). Můj mozek tyhle věci regulérně gumuje. Poučí se z nich, vymaže je a jde dál. Navíc jsem v civilu policista, takže jsem zvyklý s tím pracovat. Nikdy jsem, kromě několika ojedinělých událostí, neměl potřebu čistit si hlavu třeba alkoholem. Byť je takové pravidlo u těch „dobráků“, a vždycky bylo, že se jednou za čas sešli a udělali prostě nějakou party, kde ty věci probrali, popili, vyříkali si to a člověk měl pocit, že odchází čerstvý. Taková psychohygiéna.

„Nejtěžší zásahy jsou vždycky s lidmi, když se díváte do tváře někomu, komu se právě změnil život.“

Jan Košťál se starostou MČ Zdeňkem Kučerou a svým nástupcem Lukášem Vilingerem během předávání velitelské funkce.

Duševní restart.

Nebo tak. Jsou zkrátka různé způsoby, jak to ze sebe dostávat. A jsou lidé, kteří to neumějí, kteří jsou prostě citliví. Když pracují, přijímají pocity těch druhých. A tam je problém. Tam je velký problém. Člověk se snaží pomoci víc, než by měl, což je většinou cesta do pekla, která je lemována dobrými úmysly a která končí špatně. V téhle profesi prostě musí být člověk tak trochu ignorant, protože jinak by se z toho zbláznil.

Jak vlastně celý proces předávání velitelské agendy probíhá?

Ten proces začíná mnohem dříve, než se velení oficiálně předá. Nejlepší je, když nástupce už podobnou funkci zastává. V mém případě to byl Lukáš Vilinger, který mi dělal zástupce poslední asi tři roky. Měl přístup ke všemu a všechno znal. Pak proběhla každoroční inventura, během které jsme museli doložit, že vše sedí a že nepředávám žádné manko. U nás je navíc zvykem, že se změnou velitele musí souhlasit členové sboru. Proběhla tedy valná hromada. Následně musel jeho jmenování schválit také Hasičský záchranný sbor hl. m. Prahy a jmenovat jej starosta MČ. My máme ještě takový zvyk, že si mezi sebou předáme – většinou už přímo na té valné hromadě – starou rezavou sekeru, což je takový symbol, který se předává z velitele na velitele.

Předal jste svému nástupci se sekerou i nějakou dobrou radu do začátku?

Ano. Hodně dlouho jsem přemýšlel, co moudrého mu říct. Měl jsem to jako součást proslovu, když jsem funkci předával. Myslím si, že všechno podstatné už někdy někdo řekl, ale nakonec jsem mu poradil jednu věc: aby měl respekt k těm, co tu byli, a víru v ty, kteří tu teprve budou. Aby věřil v ty mladé a zároveň respektoval ty starší, co už mají něco za sebou. Ne vždycky sice mají na věc stejný názor, ale také si odbyli své. A to je vlastně celé. Ono to úplně stačí.

Text: Jan Sypal

Foto: Archiv Jana Košťála, -red.-

JAN KOŠTÁL

- Narodil se 11. 1. 1985 v Praze.
- Vystudoval Střední průmyslovou školu strojnickou, poté Policejní akademii ČR a v současnosti studuje ČVUT (České vysoké učení technické) v Praze, obor civilní nouzové plánování.
- Velitelem jednotky letňanského sboru dobrovolných hasičů byl, s několikaletou přestávkou, od roku 2009.